

*In g. Hutter Jan, prof. v p.
Grad L. Lj. Lg. L. Kungola*

Na današnji dan, 18. dne, četrt leta 9. ur. ...
Celo leto 65 dn. Inerati ali oznanila se
srečunajo po dogovoru; pri večkratnem
inzeriranju primeren popust. Upravištvu
sprejema naročnino, inzerate in reklamacije.
Telefon interurban šte. 113

STRAŽA

NEODVISEN POLITIČEN LIST ZA SLOVENSKO LJUDSTVO

Poštšina plačana v gotovini.

„Straža“ izhaja v ponedeljek, sredo in petek.
Uredništvo in upravištvu je v Mariboru,
Koroška cesta šte. 5. Z uredništvom se
more govoriti vsak dan samo od 11. do
12. ure dopoldne. Rokopisi se ne vračajo.
Nezaprite reklamacije so poštšine prosile.
Telefon interurban šte. 113.

79. šte. 1.

Maribor, dne 19. julija 1922.

Letnik XIV.

Fran Radešček:

Naše načelno stališče.

I.

Nedavno je »Murska Straža« ponatisnila članek iz nekega slovensko pisanega velesrbskega lista, v njem zamenjala imena strank in to položila pred svoje volilce kot načelno stališče SLS, brez vsakega komentarja. Ker v bistvu proti vsebini dotičnega članka, v kolikor se krije z načeli SLS ne moremo oporekati, da je v formalnem oziru precej čuden in zelo komoden tak način obrambe lastnih načel, smo doslej molčali.

V odgovoru, naslovljenem »Taboru«, ki je komentiral omenjeni članek po svoje, pa je »Murska Straža« sodila tudi one, »ki uganjajo plemensko mržnjo«, »jadrajo po lužah demagogije« in niso za »zblizanje slovenskega ljudstva z najmočnejšo srbsko stranko.« — Hvaležni smo bratski »Murski Straži«, da nam je dala priložnost spregovoriti o tej stvari z načelnega stališča, posebno pa glede razmerja SLS napram srbijskim strankam.

Načelno stališče posameznih strank v Sloveniji napram srbijskim strankam, zdi se, še ni in še dolgo ne bo razjasnjeno v vseh svojih razlikovalnih odrazih. Celo stranke (na primer demokratska ali socijaldemokratska), ki imajo na zunaj enotno vodstvo strnjjenih organizacij, Slovenije in Srbije si še danes niso na jasnem o svojem notranjem razmerju. Morda ne leži tolikanj krivda v pomanjkanju dobre volje, kolikor v nepremostljivosti čestokrat nasprotujočih se miselnosti, ki izzivajo prenapetost in nezaupanje, s tem pa odpornost in samozavest.

Vzrok tem nezdravim stalnim pojavom v nediferenciranem sodelovanju pristašev ene in iste stranke iz raznih pokrajin pa je tako jasn in priprost, obenem pa tako važen in poučen, da ga vsakdo more, če hoče, pravilno pojmovati in potem tudi upoštevati.

Kdo danes stvarno vodi demokratsko stranko; ali mar demokratje, nekdanji naprednjaki v Sloveniji? — Morda »mladini«? Kaj še! Ali morda macedonski kmet, ki se niti ne zaveda važnosti svoje kroglice, ki jo je dal za demokratske kandidate na pritisk državnega upravnega aparata? Morda Šumadija, Bosna, Hercegovina, Hrvatska, Vojvodina, Dalmacija ali Črna gora? Niti eden, niti drugi, niti tretji ... niti vsi skupaj nimajo vodstva stranke v rokah. Demokratska stranka sto ji in pada v svoji skupnosti le od milosti beograjskih politikov. Brez izrecnega dovoljenja teh politkov, ki poznajo celo srbskega kmeta in njegovo dušo le v izrabljanju proti svojim nasprotnikom in drugorodcem, se Sloveniji ali katerikoli drugi pokrajini ne bodo nikdar odprla vrata boljših časov.

Kaj sledi iz tega? Iz tega sledi, da moramo: ali upogniti hrbet in sprejemati raz bogato obložene beograjske mize, kamor se steka velik del našega narodnega bogastva, milostne drobtinice, dokler vršimo slabo plačano službo valpetov, ki naj našemu ljudstvu z batinami vtepajo v glavo misel srbske države in srbsko miselnost, kakor to delajo »mladini«; ali pa nastopiti samozavestno in ponosno pot samopomoči in obrambe v lastnih strankarskih organizacijah, da potom teh organizacij dosežemo trajno jamstvo v zakonodajni avtonomiji slovenskega ljudstva, da ne bomo vsak trenutek odvisni od milosti in dobre volje te ali one vlade v Beogradu, kjer pridejo do polne veljave samo in edino interesi srbske beograjske porodice.

Ali potrebuje kdo dokazov? Mislim, da tega danes ni več treba; dovolj je omeniti bolnišnice v Sloveniji. Gospod dr. Kukovec, če hoče kaj doseči v Beogradu, mora udrihati po slovenskih zdravnikih in slovenskem izobraženstvu sploh, ali pa priznati, da Slovenci niso sogospodarji v tej državi.

Zato pa je danes za centralizem le nekoliko kapitalistov, veletrgovcev in štreberjev. Tem danes še nese, da so pristaši »državotvorne« stranke. Čim pa bodo spregledali, da so bili goljufani v svojih pričakovanjih, ko bo zavel drugi veter, se bodo spreobrnili — če ne bo prepozno.

Slovenska ljudska stranka, katere načela priznavajo pristaši vseh pokrajin v naši državi v okvirju lastnih organizacij v polnem obsegu, je edina stranka v Jugoslaviji, ki ne stremi za plemensko nadvlado in je tudi ne želi izvrševati, kar je nesebično dokazala posebno ob prevratu. Njena posestrima Hrvatska pučka stranka je popolnoma samostojna in lahko sklene tudi popoln prekid s SLS, ako to zahteva njen zaupniški zbor.

Zaupniški zbor, Kmetske zveze in Seljačka Vijeća imajo popoln in nedeljen vpliv na delovanje svojih strank ter na ta način pridejo do veljave tudi krajevni interesi, ki v svoji skupnosti predstavljajo nerazrušljivo moč in uvaževan vpliv.

Če se torej naša stranka noče in ne more vezati niti s strankami, ki zastopajo ista in enaka načela, se more in sme vezati tem manj s strankami, ki so nasprotno ali vsaj indiferentne napram njenemu svetovnemu nazoru in programu.

(Dalje prihodnjič).

Državni proračun proti zakonu.

Vsem hibam državnega proračuna se pridružuje še protustavnost, katero je v skupščini poslanec Jugoslovanskega kluba g. Pušenjak tako-le označil in dokazal:

Zakon o državnem računovodstvu z dne 6. marca 1910, dopolnjen z izpremembami in dopolnitvami z dne 27. junija 1921, obsega natančne določbe glede sestave budgeta. Gospod finančni minister je v seji finančnega odbora dne 25. januarja t. l. rekel sledeče: Budget je višje delo Finančnog Odbora nego Vlade. Na podlagi te izjave je prepustil finančnemu odboru osem mesecev, da pregleda proračun in gotove stvari uredi. Če pogleda mo zakon o državnem računovodstvu, vidimo, da členi 5, 6, 7, 9, 12 in 61 govore ravno nasprotno. Iz teh členov je razvidno, da ima sestaviti budget finančni minister in v teh členih je tudi natančno določen delokrog tega ministra. Iz teh členov vidimo, da ima finančni minister glavno kontrolo nad budžetom, da je on najvišji šef računске kontrole. Finančni minister mora paziti na to, da so deli budgeta točni in da so izdatki pravilno urejeni. Finančni minister vrši borbo s svojimi kolegi kot blagajnik in državnik. Ker finančni minister ni sam sestavljal budgeta, ampak je to delo prepustil finančnemu odboru skozi osem mesecev, se ni mogel pravočasno predložiti budget in se mora že gospodariti na podlagi dvanastin.

Člen 113 ustave določa, da narodna skupščina odobri državni budget, ki velja samo za leto dni. Člen 2 zakona o državnem knjigovodstvu pa pravi, da traja proračunsko leto od 1. januarja do 31. decembra. Mi se pa ne ravnamo po teh določilih ampak smo določili, kakor sem to že poprej povdarjal, prejšnje proračunsko leto od 1. junija do 30. junija, kar je v nasprotju z določbami zakona o državnem računovodstvu.

Člen 113 ustave pravi dalje, da se mora budget predložiti narodni skupščini najdalje po preteku enega meseca, pričenši od dne, ko se je sestala. Istočasno z budžetom se predloži narodni skupščini na vpogled in odobrenje tudi računski zaključek. Mi pa računskega zaključka nimamo že od leta 1912. naprej. Rad priznam, da je težko predložiti računске zaključke za vojna leta. Toda mogoče bi bilo, da se predložijo ti računski zaključki za leta 1919, 1920 in 1921. Brez računskih zaključkov ni mogoče pravilno budgetiranje. Vse naše budgetiranje visi več ali manj v zraku.

Členi 40—43 zakona o državnem računovodstvu govore o gotovini. Mi ne vemo, v katere namene se porablja ta državna gotovina, ker se nam nikdar ni predložil izkaz o njenem stanju koncem leta.

Dalje govori člen 52 o državnih blagajnah. V državi nih blagajnah bi nikdar ne smeli ležati večji denarni zneski brezplodno. Te zneske bi se moralo takoj poslati glavni blagajni, ki naj izvrši potrebna plačila. Slišimo pa, da nekatere blagajne, zlasti pri vojaških oddelkih, razpolagajo po pol leta in še več z večjimi svotami gotovine, ki leže tako brezplodno v blagajni.

Člen 11 zakona o državnem računovodstvu določa, da so povečani izdatki kakor tudi dohodki mogoči le na podlagi računskih zaključkov prejšnjih let. Če imamo računске zaključke, imamo tudi vpogled, v koliko odgovarjajo izdatki in dohodki stabilnosti prejšnjega leta. Ker pa tega nimamo je tudi težko staviti pravilne izdatke in pravilne dohodke v proračun.

Člen 4 govori o »visokih prihodih«. Ti višji dohodki bi se morali vseko leto staviti na račun postavk, glede katerih so bili določeni. Vidimo pa, da so ravno ti višji dohodki uporabljani v druge namene. Zlasti pri ministrstvu saobračaja se vsi višji dohodki kratkoma porablja, ne da bi se postopalo po zakonu.

Nova zvanja v posameznih ministrstvih na podlagi člena 24 zakona o drž. računovodstvu, na podlagi budgeta ni mogoče vpeljati. Če pa pogledamo v predloženi budget, pa vidimo, da je v ministrstvu saobračaja, v finančnem in notranjem ministrstvu ter v ministrstvu prosvete predvidena cela vrsta novih uradniških mest, kar ne odgovarja predpisom zakona.

Člen 18 zakona o državnem računovodstvu pravi, da morajo biti svote dohodkov v budget unesene samo v celih dinarjih. Ko smo pa dobili prvotno predloženi budget v roke, smo videli, da je gospod finančni minister nove davke na imovino unesel v budget v znesku 592,122,984 din 61 para. To je protivno določbam zakona.

V členu 73 imamo določbe glede prihrankov, ki se pokažejo v posameznih ministrstvih. In sicer določa ta člen, da veljajo za prihranke predpisi člena 113 ustave. Člen 113 ustave pa pravi: »Ušteda jedne budžetske partije, ili budžetske godine, ne može se utrošiti na podmirjenje potreba druge partije ili godine, bez odobrenja Narodne Skupštine.«

Mi vemo, da so se v raznih ministrstvih dosegli razni prihranki, a se Narodni skupščini ni nikdar predložil izkaz teh prihrankov v odobrenje in v odločitev, za kakšne namene naj se ti prihranki porabijo, marveč so se enostavno porabili za tekoče potrebe.

Najvažnejši je pa člen 136 zakona o državnem knjigovodstvu, ki pravi: »Narodna Skupščina ne može preči na drugo čitanje predloga o budžetu pre no što svrši

i na drugom čitanju pretres zakonskog predloga o Završnom Računu s Opštim Državnim Računom, koji je uz taj budžet podnesen, i o njemu ne donese svoju definitivnu odluku.«

Iz tega vidimo, da niti ne more odobriti budgeta dokler se ni odobril završni račun za prejšnje leto. Mi torej iz tega lahko sklepamo, da je protizakonivo predložiti budget in da bo tudi odobren protizakonito, ker ne odgovarja predpisom zakona o državnem knjigovodstvu, ki so merodajna za sestavo budgeta.

Člen 114 ustave pravi: »Dok ne odobri podneseni joj budžet, Narodna Skupščina može odobravati dvanestine za jedan ili više meseci.« Člen 33 zakona o državnem računovodstvu se pa glasi: »Državni budžet iz tekle budžetske godine ne može ni u kom slučaju ni obliku važiti više od godine dana osim one za koju je prvobitno bio odobren.«

Iz tega jasno sledi, da je zakonodajalec hotel onemogočiti podaljšanja gospodarstva na podlagi dvanajstin brez budgeta. Mi pa vidimo, da se gospodari, ozir, se bo gospodarilo 14 mesecev na podlagi finančnega zakona za leto 1920-21, ki je, kakor je izjavil sam gospod finančni minister v seji finančnega odbora, popolnoma fiktiven.

Politični položaj.

V bolgarski zadevi bo Pašić pred Ligo narodov zastopal belgrajski poslanik v Sofiji, ki je dobil že natančna navodila. Stvar se bo približno tako končala, kot spor z Albanijo. Rumunija to sluti, in zato se umika, poslala je Pašiću pismo, ki je hud poper za beograjsko vlado. Rumunski minister pravi, da ne vidi nikakega ogroženja od strani Bolgarov, pač pa se mu zdi, da belgrajska vlada sama išče nekake spore. S tem se Rumunija izvlači iz cele afere in lahko ji bo pred Ligo narodov uteči ukoru in graji z vzklicem: »Na to pismo in na to, četudi pozno spoznanje. Albanska stvar je bila kakor znano v Špalajkovičevih rokah. Ta je dajal razna poročila o svojih uspehih, rezultati so bili pa čisto drugi. To pa ni oviralo, da je dobil najvažnejše diplomatsko mesto v Parizu in če bo pri tej seji Lige narodov za Pašićevo vlado nastopil poraz enak onemu v albanski stvari, lahko pričakujemo, da bo tokratni zastopnik iz Sofije prestavljen na kako zelo važno diplomatsko mesto.«

Zadrsko vprašanje in Pašić. Pašić zopet pere za morca pred javnostjo. V zadrskem vprašanju se pojavlja njegov stari in znani manever — odlaganje krivde na druge in krinka nekakega radikalizma. Pašić zahteva več, kot je pa minister Krstelj dosegel in sedaj markirajo Pašić, Ninčič in Krstelj nekake spore, razprave, pregovore, ki naj bi svetu pokazali, kako težko popušča stari Pašić od upravičenih zahtev državnih interesov in kako se končno s težkim srcem uklanja slabim rezultatom, ki so jih njegovi ministri dosegli! Stari Pašić — stare igre!

O novem šolskem zakonu je dejal v skupščini naš poslanec g. Škulj: Novi zakon hoče monopolizirati šolstvo za državo. Dokler je verouk še fakultativen, naj bi ga poučevali posvetni učitelji. Učne knjige za verouk naj bi potrdilo ministrstvo vere; isto ministrstvo naj bi sploh v vsakem oziru odločevalo o pouku veronauka v šoli. Sedaj pa vzemimo slučaj, da sedi v ministrstvu veronauka svobodomislec ali frامason. Kako moramo njemu zaupati odločitev v vprašanju, kakšne učne knjige naj se rabijo v šoli pri veronauku in kako se sploh veronauk poučuje? Naj vzamejo odgovorni faktorji v vednost, da se bo dvignil proti takemu šolskemu zakonu kakor ga vlada pripravlja, v katoliških vrstah tak vihar, da mu vlada ne bo kos, ampak, da bo morala sama kapitulirati, kakor so morali kapitulirati vsi, ki so hoteli katolicizem s silo uničiti. Mislim, da sedi v naši vladi neka oseba, ki hoče igrati v naši državi vlogo Bismarcka in dr. Falka v Nemčiji v letih 1870 in 1873. Toda kakor so kulturno bojnik v Nemčiji sami koncedirali, da so s takim postopanjem grešili proti nemškemu katoličanom in več škodili državi nego koristili, tako bodo tudi ti gospodje v naši državi šli prej ali slej v Canosso.

Svicarski kredit Jugoslaviji. Švicarski departement za gospodarstvo je sklenil dati Jugoslaviji kredit od 25 milijonov frankov, ki bi se naj porabil za povzdigo jugoslovanske trgovine v Švici. Jugoslovanska vlada je pozvana, da pošlje svojega zastopnika k zaključku zgoraj omenjenega kredita.

Po svetu.

Bolgarski minister notranjih zadev Daskalov je podal zastopnikom tiska obširno izjavo, v kateri je orisal zunanji položaj Bolgarije v ugodnem smislu. Spletke in obrekovanja proti Bolgariji pri evropskih vladah niso imele uspeha. Bolgarska vlada je predložila evropski javnosti vsa natolčevanja, ki jih širijo proti njej agenti sosednih držav. Bolgarska politika sploh nima niti volje niti moči izzivati nemire pri sosedih. Istotako zlob

na izmišljotina je tudi vest, da je vlada v krizi in da namerava razpustiti Sboranje in razpisati nove volitve. Vsa zbornica je soglasna v domoljubnem stremjenju in vlada nima nobenega povoda pritoževati se nad Sboranjem. Tudi notranja politika in valutno vprašanje je v ugodnem položaju.

Bolgarska javnost o naši vladi. «Slovo», v članku, v katerem komentira drakonsko obsodbo v skopljanskem procesu, navaja pisavo beograjskega časopisa o neznosnih razmerah v Macedoniji pod sedanjim vladnim režimom, ugotavlja, da je «macedonska rana na Jugoslaviji naravna posledica izvršenega etnografskega in geografskega nasilja» ter zaključuje tako-le: «Naši sosede so odgovorni za svojo politiko napram lokalnim manjšinam Ligi narodov. Njihovi napor, ki streme za tem, da to odgovornost zvalijo na tretje, torej ne bodo imeli uspeha. Odklonitev nepristranske preiskave in načelo «nacionalne suverenosti» bodo vedno argumenti proti njim.» — «Makedonija» piše: «Naivno je misliti, češ, da Srbi ne vedo, da je sedanji položaj v Macedoniji plod neznosnega režima in spontana manifestacija Macedoncev v želji za svobodo in avtonomijo, za katero so v preteklosti prelili toliko krvi. Srbi lahko pošiljajo ultimatum, zasedajo tuja ozemlja, nagomilavajo armade v Macedoniji — toda nikdar ne bodo uspeli uničiti ideje svobode in avtonomije, ki preveča ljudstvo.»

Zakon o zaščiti nemške republike veljaven 5 let je že sprejet v prvem odboru berlinskega državnega zbora. Socijalistični zastopniki so zahtevali odpravo smrtnih kazni tudi v okviru tega zakona, desnica je pa njihov predlog odbila. — Politična napetost se ni popustila, na Bavarskem so še vedno spopadi med republikanci in monarhisti. Tiskarska stavka v Berlinu je končana.

Haaška konferenca ima precej trde orehe, da jih razluži. Krasin, predsednik ruske sovjetske delegacije, je takoj izjavil, da Rusija nikakor ne misli vrniti zaplenjena premoženja in da se je v tem oziru njegov govor napačno tolmačil. Tudi Sokolnikov je podal slično izjavo, da sovjetska vlada ne bo nikdar priznala dolgov Rusije, niti ne bo zaradi posojila kapitulirala pred komurskimi. — Govori se, da bo belgijska delegacija predlagala mednarodno posojilo Rusiji, vendar ni upanja, da bi prodrla s svojim predlogom.

Ruske finance na konferenci v Haagu. Pred komisijo za kredite je izjavil Litvinov, da je vrednost ekonomske moči ruskega naroda 150 milijard rubljev v zlatu ter da so razne ekspedicije oškodovale Rusijo za 40—50 milijard frankov v zlatu. Krediti, na katere reflektira Rusija, bodo pripadli vsem federativnim državam Rusije. Francoski zastopnik je predlagal, naj Litvinov sporoči svoj načrt v vseh podrobnostih pismeno.

Južno-železniška konferenca v Benetkah je končala svoje delo. Vprašanje o razdelitvi omrežja in voznega parka je rešeno, dočim se bo o važnejših finančnih vprašanjih razpravljalo na prihodnji konferenci, ki se bo vršila koncem septembra ali pričetkom oktobra v Rimu. Zedinili so se, da lahko vsaka izmed štirih udeleženi držav vzame na njo odpadajoči del južne železnice samostojno v najem ali pa prepusti vodstvo družbi sami, katere generalno ravnateljstvo bo ostalo še dalje na Dunaju. Celotna najemnina znaša 20 milijonov zlatih frankov, od katere odpade na Avstrijo 6.76, na Madžarsko 3.3, na Jugoslavijo 5.2 in na Italijo 4.92 milijonov. Poleg tega plača Italija za vsako tono izvoznega ali uvoznega blaga, ki se bo vozilo preko ene milijona ton v ali iz tržaškega pristanišča, 4 zlate franke.

Preložitev konference o bližnjem Orijentu. Italijanski zunanji minister je zaprosil ministrskega predsednika Francije, naj izposluje preložitev te konference, ki je bila prvotno določena na konec tega mesca.

Dr. Fran Toplak:

Kaj hoče „Društvo za stavbo porodnišnice v Mariboru“?

«Straža» je koncem meseca februarja t. l. poročala o nameravani ustanovitvi tega društva. To se je dne 12. junija t. l. tudi res zgodilo. Društvo ima namen, da z denarnimi doneski vsega Spodnjega Štajerja, Koroške in Prekmurja zgradi na stavbišču obče javne bolnice v Mariboru paviljon, ki bo služil svrham ginekološko-porodniškega oddelka in babiške šole. Akoravno ima tedaj društvo v naslovu samo porodnišnico, treba prav razumeti, kaj hoče. Pred vsem gre za takomenovani ginekološki oddelki, to je oddelki za ženske bolezni vseh vrst, ki spadajo v to stroko. Ta oddelki bo v novem paviljonu zavzemal največje število postelj in je izrazito operativni oddelki. Kar se tiče porodniškega oddelka, povdarjamo stališče najmodernejše porodniške vede, da porod slejkoprej spada pod domači krov. — Vzlic temu pa smo prepričani, da obstoja nujna potreba po porodnišnici in da bodo vse njene razpoložljive postelje več ali manj vedno zasedene. Kajti število žen iz mest in trgov, pa tudi z dežele, ki bodo iskale zavetišča v porodnišnici je v današnjih razmerah izredno veliko. Tu sem spadajo tudi vse velike porodniške operacije in praktični zdravniški ozir. babice bodo pač sami najbolj presodili, kdaj jim je porodnico poslati v porodnišnico. Ta oddelki bo služil pred vsem naobrazbi zdravniškega naraščaja in babic. Skrajni čas je že, da se žalostni položaj babištva na deželi preokrene na bolje. Zategadelj hočemo ustanoviti babiško šolo za mariborsko oblast. Poleg 120 postelj za ginekološko-porodniški oddelki bo treba še kakih 20 postelj za internat (to je stanovanje) babiških gojenk.

Društvo nima namena postaviti monumentalne

stavbe, ki bi v današnjih težkih razmerah prav gotovo stala več deset milijonov kron; ne zamišlja klatiti zvezd z neba, pač pa hoče postaviti število prebivalstva in mo durni zahtevam zdravstva vsaj kolikor toliko odgovarjajočo zgradbo, ki bo ustrezala svojemu namenu. S praktično izvedbo načrtov se bo to dalo doseči s primeroma majhnimi svotami. S svoto 10 milijonov kron pa na vsak način moramo računati. To je minimum. Brezdvomno je, da bo odbor društva v sporazumu z zdravstveno oblastjo vedel izvršitev svojih načrtov položiti v prave roke in da bo z ljudskim denarjem razpolagal po najboljši previdnosti in zrelem prevdaru.

Prva in glavna naša zadača pa je ta, da se potrebne svote zberejo kolikor mogoče hitro in da se takoj lotimo gradnje paviljona. To pa najkasneje prihodnjo spomlad. Nabranih svot nikakor ne smemo izpostaviti valovanju valute in tako priti v nevarnost, da se nam nabrani milijoni takorekoč čez noč razblinijo v nič. Zatorej bo društvo v uresničenju svojih načrtov postopalo preudarno a naglo. Odbor društva si je prav dobro svest vseh ovir in zaprek, ki ga na tem potu še čakajo. Toda mi vemo, da bo z ovirami rastla veličina naše naloge!

Vse naše stranke so poslane v odbor može svojega zaupanja in se s tem obvezale, da delo odbora podpirajo v vsakem oziru.

Gre tedaj za izpopolnitev že obstoječe bolnice s petim oddelkom. Po prevratu je mariborska bolnica postala drugi največji javni zdravstveni zavod Slovenije in takoj se je pojavila potreba po nje razširjenju. Poleg oddelka za notranje bolezni in kirurški oddelki je v kratkih naslednjih nastal oddelki za kožne in spolne bolezni ter oddelki za očesne, ušesne, nosne in vratne bolezni. Za ginekološko-porodniški oddelki, ki rabi dve operacijski dvorani, pa v sedanjih, itak tesnih bolničnih prostorih ni več mesta.

V februarjevem članku smo očitati dosedanj razvoj tega vprašanja, ki je zanimalo že tudi naše lajške kroge. Tako na primer je g. dr. R. Pipuš še spomlad leta 1919 v članku, ki ga je objavila «Straža», opozarjal na potrebo ustanovitve babiške šole v Mariboru. Ko se je sestavljal pripravljalni odbor našega društva, se je mahoma pokazalo, kako simpatična je ta misel vsakomur. Cela vrsta naših javnih delavcev, ki so itak preobloženi s funkcijami in delom v javnosti, je takoj vstopila v odbor in polnoštevila udeležba na sejah 14 članskega odbora zgovorno priča o živem zanimanju za društveni cilj in o veselju do dela v tem odboru.

V današnji upravni krizi bolnišnic v Sloveniji, je izključeno, da bi država sama dogradila mariborsko bolnico. Vrh tega moramo biti toliko nesebični, da priznamo prednost srbijanskih in bosanskih krajev v zahtevah po izgradnji bolnišnic, da se zajezijo epidemije, ki razjedajo ljudstvo tamošnjih krajev, med njimi pred vsem najstrašnejša morilka človeštva — jetika. Posredno bo to nam samim v korist.

Za silo si bomo stavbo našega zdravstva dogradili sami in brez prevelikih žrtv. Vendar tudi mi ne smemo držati rok križem. Daleč zadaj smo za kulturnimi narodi zapada in demon alkohol nam čedalje bolj izpodjeda temelje ljudskega zdravja!

Akoravno nam tedaj država sama ne more dograditi mariborske bolnice, pa nam vsekakor nudi na razpolaganje stavbišče in je z izvršitvijo temeljnih stavbnih načrtov že tudi sama načela to vprašanje. Tudi vprašanje nadaljnjega vzdrževanja porodnišnice je jasno. Kot sestavni del bolnice pride ali v upravo države ali bodoče mariborske oblasti.

Posredovanjem svojega pokrovitelja, g. pokrajinskega namestnika Ivana Hribarja in s sodelovanjem vseh gg. okrajnih glavarjev bo društvo te dni apeliralo na požrtvovalnost naših občin, okrajnih zastopov itd., da z združenimi močmi in vsak po svojih močeh doprinesejo svoj delež k velikemu delu, ki bodi ponos severne Slovenije na tem polju.

Swote, ki jih bodo Slovenski Štajer, Korotan in Prekmurje žrtvovali v ta plemeniti namen, bodo darovali sami sebi in porodnišnico bodo postavili v lastni dobrobit. Bodoča pokolenja bodo vedela prav oceniti požrtvovalnost našega naroda sredi krčev povojnega gospodarskega življenja!

Beleške.

Tolovajstva na Balkanu. Petkovo sejo narodne skupščine je izbral dr. Ante Trumbić, da pribije žalostna dejstva in znamenja današnjega režima. Med drugimi veli: «Glasoval bom proti proračunu, ki ga je predložila današnja vlada, in sicer edinole iz razloga, da izrazim nezaupnico vladi». Nadalje pravi, da ima vlada navado, predložiti parlamentu državne posle še le tedaj, ako potrebuje privoljenja za svoje izdatke. Pogreški današnje vlade so dovolj znani, vsled česar ni potreba, da bi podrobneje o njih govorili in da zadoštuje, ako reče, da bo glasoval proti proračunu. Današnji režim je naravnost škandalozen. Zaredi tega tudi ne more imeti nobenega uspeha, kakor se vidi iz proračuna, ker mu manjka vsak predpogoj za pravni red v državi. V daljših izvajanjih protestira nato govornik proti temu, da so bili komunistični poslanci po današnjem režimu kratkoma vrženi iz narodne skupščine. Vlada je na ta način svojevoljno zmanjšala število poslancev, da bi mogla postopati, kakor se ji ljubi. Dr. Trumbić govori nato o hrvatskem problemu, označuje ga kot najvažnejšega ter pravi, da bi bilo Hrvatom treba reči: «Prosimo, bodi tako, kakor vi želite!» Pri teh izvajanjih govornika močno protestirajo poslanci vladne večine. Dr. Trumbić se čudi, da smatrajo Srbi da morajo igrati vodilno vlogo v državi. Tega si ostali ne pustijo dopasti, ker so vsi v državi enaki. Govori tu-

di o neznosnih razmerah na Balkanu, kjer so med Srbi in Bolgari večni spori in kjer je tolovajstvo še danes v polnem cvetju. Civilizacija je bila nesposobna, da zatre četaštvo. Pri teh besedah pride do ostrega prerekanja med opozicijo in vladnimi strankami. Dr. Trumbić konča svoj govor z besedami, da sedanja država nima etične podlage in da tako ne more iti dalje. Vso javno življenje je z današnjim režimom okuženo. Zahteva ponovno, naj se hrvatsko vprašanje razmotri v večjo pozornostjo in ugotavlja, da njegovo glasovanje ni naperjeno proti proračunu, ampak proti vladi, ki je škandalozna. — Popoldne, ko se je seja nadaljevala, so pa poslanci sami pokazali, da nimajo smisla za civilizacijo. Obkladali so se s psovkami, padla je klofuta in radi-kalski poslanec je proti tovarišu, tudi Srbu — naperil revolver.

Režimski sodniki so se izkazali v Osijeku z obsodbo petorice komunistov — cele komunistične in prevratne nevarnosti za Osijek in državo. O zadevi smo že enkrat poročali. Obsojeni profesor Božidar Maslarić, dijak Šuler, bančni uradnik Weiss, tipografa Reis in Čejka so vzdrževali pismene zveze s komunističnimi emigranti na Dunaju, od njih so dobili 40.000 K za nakup delnic Delavske tiskarne v Osijeku, da ne bi prišla demokracija v roke, policija je pri nekaterih našla neka pisma in iz tega je razkrila strahovito zaroto opirajoč se na izjave 18 letnega Šulerja, ki je bil po «balkansko zaslišan» in zaprt v neki izbi, polni dima. Profesor Maslarić je bil dobrovoljec, prelivalec je kri za Jugoslavijo, ker je pa intelektualna moč, je kot najnevarnejši z Weissom in Šulerjem vred obsojen na dve, ostala dva pa na eno leto ječe. K temu procesu je zapisal «Novi čas»: S takimi procesi in tako ostrimi obsodbami se ne propagira državotvornost. Ti procesi v času, ko se je od najvišjega mesta izrekla misel, da je že dovolj vladanja «močne roke», dokazujejo, da je ta režim na vrlo slabih nogah. Vrzite ta režim, pa se vam ne bo treba bati takih «revolucionarjev», ki so včeraj bili obsojeni v Osijeku na podlagi izjemnih zakonov!

Režimska obsodba režimskega sodišča je padla tudi v Sarajevu nad narodnim poslancem Djakovićem. Zaprl so ga z drugimi komunističnimi poslanci vred in cele mesece je trpel v strašnem beograjskem zaporu «glavnjači», v nekem tesnem in temnem podzemskem prostoru, kjer je bilo naphanih kakih 80 ljudi, da se dušijo v neznosnem smradu petrolejske kante, ki je služila za stranišče. Beograjska policija si še izmisliti ni mogla kaj posebnega proti njemu zato ga je poslala sarajevski s pismenim nalogom, naj ona nekaj poišče, da se ga lahko obsodi. Do sodnijske razprave je prišlo še le sedaj, ko je ta človek že 9 mesecev prenašal po škandaloznih zaporih balkanske preiskave. Razpravna dvorana je bila nabito polna in Djaković, ko so ga privedli, je navzoče pozdravil: «Zdravi bili!» — Razprava je obtoženega poslanca razkrila kot junaka in mučenika idej in odpora proti reakciji nekdanj in sedaj. Kot pristaš hrvatsko-srbske sloge je bil leta in leta od Avstrije preganjan in zaprt, v balkanski vojni je prihitel Srbiji na pomoč in tam bi tudi ostal, da ga ni srbski socialista Tucović opozoril: hajdi brate naza, prideš iz dežja pod kap. Pričetkom vojne ga je Avstrija zaprla, mislili so ga obesiti, pa so se premislili ter ga poslali na prisilno delo. Kot narodni poslanec komunistične stranke je opravljal svojo dolžnost v oblastno dovoljeni javni stranki, danes ga sodijo, kakor ga je Avstrija sodila in naložili so mu 10 mesecev zapor, od katerega ima po vračunanju preiskovalnega zaporu pretrpeti še par tednov.

Službena izzivanja. «Hrvat» št. 703 prinaša pismo iz Krapja. Krapje, mirno hrvatsko mesto ali dolga vas, poprej v suženjstvu ni imela žandarjev, sedaj v svobodi jih pa ima in še kakšne! Niso samo robati in okrutni, pravi provokaterji ali izzivači so to. Dopisnik navaja za slučaj: Nekaj se je agitiralo, da bi šli seljaki v Belgrad povodim kraljeve poroke. Seljaki pa niso šli in žandarji so mislili, da treba sedaj ljudi izzivati. Hordili so od gostilne do gostilne ter natrknali prepevali po mestu: «Aleksander jaše konja vranca, Stjepan Radić pa nema ni magarca.» Odrasli se niso dali izzivati, mislili so si: če hočete tako širiti ugled vlade in vladavine, pa dajte, saj ste v vladni milosti, službi in šoli, da bi lahko vedeli, kaj je prav in kaj ni prav. Znašli pa so se otroci, ki so pač otroci in povsod enaki, žandarsko pesem so posneli, samo da so jo prevrgli! Žandarji otroke polovijo ter jih odženejo na okrajno oblast, ta jih je pa seveda spustila, ker še ni posebnih zakonov za otročaje. Žandarji so morali voditi otroke nazaj starišem. Ti so pa bili v skrbeh in pripeljali so se otrokom z vozovi nasproti. Žandarji so mislili, da se bodo tudi lepo vozili, stariši jim pa niso bili take zahvale dolžni in tako so morali iti peš vso dolgo pot. Iz maščevanja se je izdala žandarska «naredba», da se po 8. uri zvečer ne sme nikdo pojaviti iz hiše. In to sedaj, ko imajo ljudje toliko dela v večernem hladu na svoji posesti!

V Črni gori je stanje neznosno in razna sredstva oblastnih organov teptajo kulturo in moralo. Zagrebški «Hrvat» prinaša dopis iz črnogorskega mesta Podgorice, v katerem opisuje tudi najogabnejša sredstva današnjega režima. Nepristopne planine so polne političnih hajdukov. Uporniki proti hekdanji avstrijski okupaciji so v mnogo večjem številu sedaj uporniki proti današnjemu režimu. Avstrija je zapirala in ubijala sorodnike in talce hajdukov, zažigala hiše, razseljevala vasi, današnja uprava v tem pravcu nadaljuje, doseglaj je pa žalostno prvenstvo tudi v tem, da pošilja tudi svoje špijone kot preoblečene hajduke v hosto. Ker so pravi hajduki med narodom na dobrem glasu imajo preoblečeni nalogo, zmanjšati njihov ugled s tem, da napadajo prebivalce, jih oropajo in slečejo ter tako predstavljajo vse odmetnike kot navadno roparsko

bando. Ta trik so politični begunci kmalu spoznali, špijone so pognali v neposredno bližino mest, da pod zaščito samih oblasti uganjajo svoje provokacije. S tem je bila, pravi črnogorski dopisnik, končno in jasno odkrita njihova naloga, vsled česar so oblasti postale ljudstvu bolj odvratne kakor so sploh kedaj bile.

Dnevne novice.

Shod SLS v Slovenjgradcu se je v vsakem oziru zelo dobro obnesel. Dvorana hotela Goll je bila nabito polna in tudi na dvorišču je stalo mnogo ljudi, ki v dvorani niso dobili prostora. Po kratkem pozdravu načelnika KZ, ki je predsedoval shodu, je povzel besedo, navdušeno pozdravljen, dr. Korošec. V krepkih potezah je očrtal politični položaj, povdaril naše delo za pravično jugoslovansko državo in podčrtal naše opozicijsko stališče napram današnji vladi. Nato je govoril o razmerju naše stranke k nasprotnikom v Sloveniji ter izjavil, da za vsa preganjanja naših pristašev bodo odgovarjali posamezni krivci v vrstah nasprotnikov. Ne bo minulo niti leto dni, ko ne bo v parlamentu niti enega slovenskega policajdemokrata, v kolikor se ne bo skrnil v podstrešje drugih strank. Mi pa bomo, v zavesti svoje okrepjene moči, zopet krepko sodelovali ob krmilu države. Nismo maščevalni, toda vsako krivico, storjeno zaradi naše stranke kateremukoli uradku, učitelju, orožniku in državnemu uslužbenstvu sploh bomo občutno kaznovali. (Tako je! Živijo!) Burno odobravanje.

Nato je urednik Smodej pojasnil naš avtonomističen program in razgalil korupcijo, ki razjeda naše državno in narodno telo. Če nismo mogli dosedaj izvršiti našega avtonomističnega programa, za katerega je v Sloveniji ves naš narod, ni to naša krivica, marveč tistih strank, ki so pred volitvami obljubovale svoje sodelovanje za avtonomijo, pa so se potem vpogle v centralističen voz. Omenil je tudi republikanizem, ki ga razširjajo radičevci in dr. Novačan. Vprašanje pa je, koliko je med temi »republikanci« takih, ki so pripravljeni nesti svojo kožo na trg za republiko? V naši stranki se svobodno lahko uveljavljajo republikanci in monarhisti in danes, ko je v naših vrstah večina republikancev, bi lahko v polnem obsegu zagovarjali svoje republikansko stališče, ko bi ne bilo prepričanja, da bi bilo za ljudstvo še stokrat slabše pod republikanskim predsedništvom kakega Pribičevića, kakor pa pod ustavnim kraljem. Republiko pa bomo dobili prej ali slej. Za njo bodo poskrbeli že Srbi sami. V naši slovenski hiši pa se hočemo vladati sami, ker imamo tudi sredstva in sposobnost za to ter nočemo se pogrezati še nadalje v balkanizem. Ta balkanizem, ki podpira vsesplošno korupcijo, obsega že take dimenzije, da je neki minister — če je res, kar se v Beogradu javno govori — prejel 24 milijonov provizije, če se sprejme ameriško posojilo. Take in enake skandalozne stvari pa se gode samo zato, ker tisti, ki upravljajo državo, nimajo ne vere, ne vesti — nimajo krščanstva. (Odobravanje).

Končno je urednik Radešček obdelal izdajalsko samostojno politiko in navedel celo vrsto protiljudskih aktov voditeljev SKS ter pozval navzoče na vstrajno delo, na zmago načel SLS. (Živijo!)

Shod se je vršil popolnoma mirno in ob velikem navdušenju, dasi je bilo med navzočimi zborovalci tudi precej nasprotnikov, ki so tudi glasovali za soglasno sprejete sledeče resolucije:

Zborovalci, SLS zbrani na političnem shodu v Slovenjgradcu dne 9. julija 1922 izjavljamo: 1. neomajeno vztrajamo pri svoji zahtevi po reviziji ustave v avtonomističnem smislu in zahtevamo najširšo avtonomijo nedeljene Slovenije; 2. zahtevamo izenačenje davkov po celi državi in protestiramo proti sramotnemu odtegotanju zadostnih sredstev za bolnišnice; 3. protestiramo najodločneje proti razkristjanjenju šol in šolstva in izjavljamo, da si brezverskih šol nikdar ne bomo dali vseliti; 4. zahtevamo takojšnji razpis novih volitev

v narodno skupščino; 5. odobravamo politiko Jugoslov. kluba in izrekamo poslancem Jugoslov. kluba, zlasti pa njegovemu načelniku dr. Antonu Korošcu svoje popolno zaupanje.

Revizija ustave. Pod tem naslovom je radgonski veslesrbski list ponatisnil članek svojega enakovrednega centralističnega sarajevskega brata »Iršada« (nalik nekdanje Šusteršičeve »Resnice«), ki zastopa peščico muslimanskih Pašičevcev. Uvodoma navaja besedilo člena 126 ustave, ki govori o izpremembi ustave in ki se glasi: »Predlog, da se v Ustavi nekaj izpremeni ali dopolni, zamore staviti kralj in Narodna Skupščina. V takem predlogu se morajo izrečno navesti vse točke Ustave, ki se naj izpremene ali dopolnijo. Ako je predlog zastavil kralj, se bo ta predlog sporočil Narodni Skupščini, a potem se bo Narodna Skupščina takoj razpustila in sklicala nova, najdalje v teku štirih mesecev. Ako je tak predlog izšel iz Narodne skupščine, se bo o njem razpravljalo po načinu, ki je določen za zakonske predloge in sklepalo z večino od tri petine celokupnega števila poslancev. Ako bo predlog na ta način sprejet, se bo Narodna Skupščina razpustila, a nova se bo sklicala najdalje v teku štirih mesecev od dne, ko je bil predlog sprejet. V enem, kakor v drugem slučaju zamore Narodna Skupščina sklepati samo o onih izpremembah in dopolnitvah, katere vsebuje predlog, radi katerega je bila sklicana. Narodna Skupščina določa z nadpolovično večino celokupnega števila svojih članov. Nato modruje tako-le: »Sedanja skupščina zamore postavno trajati še do konca junija leta 1923. Volitve bi se mogle torej vršiti k večjemu v jeseni leta 1923. Rečimo, da bi te volitve dale večino za revizijo Ustave, ker bi pa skupščina po raznih formalnostih in manjših stvareh morala najprej rešiti proračun za leto 1924, kar bi trajalo do pozne spomladi istega leta, bi zamogla skleniti revizijo Ustave in biti razpuščena še-le po leti, a volitve bi se vršile v jeseni. Nova skupščina bi zopet morala najprej vzeti v razpravo proračun za leto 1925 in tako bi bila revizija Ustave v najboljšem slučaju sklenjena še-le leta 1925.« Tako tolmačenje ustavne določbe o izpremembi ustave, ko se vedoma zamočuje druga zelo važna okolnost, ki je edino merodajna v tem oziru, je skrajno zlobno zaslepljevanje tistih, ki ne mislijo z lastno glavo. S takim tolmačenjem se izizva obup med ljudstvom in pripravlja tla za državljansko vojsko, ki bi potemtakem edina mogla korenito izpremeniti sedanjo centralistično ustavo. Zato je tako zavijanje dejstev vse obsodbe vredno in najmanjše državotvorno. Stvar je torej popolnoma drugačna. Predpogoj za izpremembo ustave je navadna parlamentarna revizija ustave naklonjena večina, ki je danes odvisna od udeležbe Radičevih poslancev. Radič je torej edina in glavna ovira za izpremembo ustave in s tem najmočnejši steber centralizma. Če se Radičevci udeležijo parlamentarnega dela, pride predvsem na površje sprememba vlade in režima. Nato se spremeni zakon, po katerem so bili komunisti vrženi iz zbornice. Tako je pridobljenih za spremembo ustave najmanj 110 glasov, ki sedaj ne sodelujejo v zbornici. Komunisti vsekakor ne bodo člani nove vladne večine, pač pa bodo lojalno podpirali revizijo ustave po predhodnem sporazumu. Vlada, brez katere kralj niti po sedanji ustavi ne more staviti nobenega veljavnega predloga, predloži nato vladaju v podpis predlog za revizijo ustave, kot rezultat predhodnega sporazuma. Skupščina se na to razpusti in nove volitve imamo lahko že letos ali prihodnjo spomlad in že v poletju 1923. leta imamo novo ustavo pod streho. Vse drugo pa je samo pesek v oči nerazsodni javnosti in dokaz več, da je radgonski veslesrbijanski listič pod samoupravnim imenom protijugoslovanski zagovornik sedanjega centralizma.

Policajdemokratsko perilo. Zbor svojih zaupnikov je sklicala JDS v Ljubljano dne 10. t. m. Pri tej priliki je igral vlogo glavnega junaka-zamorca gospod minister dr. Žerjav. Na zboru so sklenili, da je dr. Žerjav opran najnovejše umazane zadeve z Jadransko banko.

Kako je prala stranka Žerjavovo perilo in kako je izšel iz te zehnte dr. Žerjav kot čist policajdemokrat, ne zna niko. Samo toliko nam je znano, da so na zboru JDS zaupnikov liberalni mladini slavili Žerjavove žepne zasluge in so ga slednjič kot neumornega delavca na polju policajdemokratskega koritarstva postavili na čelo oblastne JDS organizacije, da se bo pod Žerjavovim predsedstvom lahko razvilo demokratsko korupcijsko delo z največjo energijo. S tem, da so liberalni mladini izvolili dr. Žerjava manifestacijskim potom oblastnim JDS predsednikom, so pokazali pred vso javnostjo, da so-skoz in skoz gnila družba, pri kateri je izključena vsaka operacija moralno najbolj preperelega uda. — Treba pa pibiti, da so v novo JDS oblastno predsedstvo izvoljeni sami mladini in niti eden starin. Z zadnjim JDS zaupniškim zborom so ostanki policajdemokratskega pašaluka v Sloveniji razcepljeni popolnoma na koritarske mladine pod po Kramerju amnestiranim Žerjavom in na starine, ki so preko demokratskega praga nepoštenosti brnjena peščica brez vodstva na zunaj.

Imenovanje katoliškega vikarja za Vojvodino. Sv. stolica v Rimu je imenovala za Banat, Bačko in Baranjo po enega apostolskega vikarja do končnoveljavnje ureditve novih katoliških škofij v Vojvodini. Pod baranjski vikarijat spadajo tudi slavonske župnije (dekana valpovački in dolnje miholjački) pečuske škofije. Vikarjem s središčem v Subotici je imenovan subotiški župnik g. Lajčo Budanovič, pristaš Pučke stranke, ki je bil pred dvema leti župnik v Baji. Vladni listi pišejo, da beogradska vlada nikakor ne soglaša z imenovanjem zgoraj omenjenega subotiškega vikarja, ampak hoče na to mesto postaviti kacega vladnega kimovca ter nacionalnega šovinista. »Slobodna Tribuna« javlja, da je kandidiral zagrebški nadškof na mesto subotiškega vikarja zagrebškega teološkega profesorja dr. Antona Lović, ki je baš radi vikarske kandidature prestopil v demokratsko stranko. Ob priliki imenovanja subotiškega vikarja se je pokazalo — pristavlja »Tribuna«, da ima dr. Korošec več moči in veljave pri Sv. stolici, kot zagrebški nadškof in minister Pribičević.

Velika tovarna v Koprivnici pogorela. V noči od sobote na nedeljo je izbruhnil v tovarni »Danica«, ki izdeluje umetna gnojila, požar ter upelil prvi objekt tovarniškega kompleksa za žvepleno kislino. Požrtvovalnosti delavstva je pripisovati, da je bil požar končno lokaliziran, da ni uničena cela tovarna, škoda je pa vendar čez 10 milijonov kron. V tovarni bo sedaj več mesecev počivalo delo, kar je zopet velika nesreča za delavstvo in za celokupno gospodarstvo Jugoslavije.

Društvo konceptnih uradnikov politične uprave v Sloveniji ima v četrtek, dne 13. julija 1922, ob 4. uri popoldne izredni občni zbor, na katerega vabi vse člane in prijatelje društva. — Odbor.

Iz bednih železničarskih krogov izhaja prireditel velikega shoda v nedeljo, dne 16. t. m., ob 10. uri popoldne na Pragerskem v gostilni Leskovar z dnevnim redom: Eksistenčni minimum železniških delavcev in nastavlencev ter draginjske doklade, odtegnitev družinskih draginjskih doklad našim železničarjem, ki plačujejo 5 dinarjev direktnega davka, sklepi in slučajnosti. — Na shod so vabljeni vsi prizadeti brez razlike političnega mišljenja ter zastopniki parlamentarnih klubov.

Nove tračnice iz Nemčije. Ministrstvo saobračaja zahteva potom reparacijske komisije od Nemčije večje količino tračnic, ker so naše tračnice na državnih železnicah že v zelo kritičnem stanju. Nemčija sicer nima večje množine tračnic v rezervi, a je odstopila našemu železniškemu ministrstvu 10.000 tračnic. Te nemške tračnice bodo uporabili za razširjenje nekaterih kolodvorov. Hojejo tudi zamenjati tračnice na progi Beograd-Zagreb.

Potvorjeni »srebrni« novci. V Smederevu so zaprlili nekega Jovana Jakovljeviča, ki je spravljaj v promet lažne novce po 1 in po pol dinarja. Pri hišni preiskavi

LISTEK.

GLADIATORJI.

(123. nadaljevanje.)

Zadoneli so težki vojaški koraki in centurion s šestimi možmi je prišel k vratom. Vsi so bili po obrazu in postavi podobni stražniku, centurion pa je govoril tudi latinski.

Eska si je namislil, kaj bo povedal, ter je mirno in previdno odgovarjal na njegova vprašanja.

»K vašemu oddelku spadam«, je pripovedoval, »četudi je moja domovina bolj na sever nego vaša in četudi govorim drug jezik nego vi. Naša četa je bila razpuščena včeraj vsled pismenega povelja cesarjevega. Razpršili smo se po krčmah in sel me je našel pri vinu in mi naročil, naj se koj vrnem nazaj k svoji dolžnosti. Rekel je, naj se zberemo tukaj nekje, kjer da bomo našli palačino stražo. Njej se naj pridružimo, dokler se ne vrnejo naši častniki. Jaz sem barabar in le malo poznam Rim. Saj je tukaj cesarjeva palača, kajne? — In ti si centurion germanske telesne straže?«

Po vojaško se je vzravnal in pozdravil.

Častnik ni imel povoda, da bi mu ne bil verjel, tembolj ker res še ni bilo dolgo, da so bile razpuščene nekatere čete cesarjeve v trenutku, ko so njihove moči najhuje potrebovali.

Vzel je Eskin meč, govoril par besed v svojem jeziku s stražo in se je obrnil k Britancu:

»Pojdi z menoj h glavni četli« mu je dejal. »Nekaj moč več v manipulni mi bo čisto prav prišlo. Zdi se mi, da jih bomo potrebovali nocoj!«

Potoma ga je izpraševal centurion o moči nasprotnikov, o položaju v mestu in o mišljenju meščanov. Eska je odgovarjal kolikor se je dalo previdno. Kjer je mogel, je ugibal, kjer pa mu je manjkalo odgovora, se je izgovarjal, da je ves čas od razpustitve svoje čete sem prebil po krčmah.

Častnik je poznal navade in razvade svojih rojakov in je brez vsakršnega suma verjel njegovemu pripovedovanju.

Tako so dospeli do taborišča.

Tu je Eska pri vsej svoji nezadostni vojaški izkušenosti spredel, v kaki nevarnosti je bila palača za slučaj napada. Orjaški Germani so poležavali krog ognjev, kakor bi bil najeti za veselčenje, ne pa za brambo. Vino je teklo iz trebušastih vrčev v množinah, ki so odgovarjale plemeniti žeji teh skandinavskih velikanov. Celo stražniki so zdajpazdaj zapuščali svoja mesta, pristopali k ognju, se šalili in smejali s tovariši, pili iz polnih čaš in se spet vračali nazaj.

In vsakega novega prišleca so pozdravili z živahnim kričanjem in ga sili s pijačo in četudi je Eska z veseljem zadovoljstvom opazil, da nobeden ne zna latinski razen centuriona in da se mu torej ni treba bati sitnega izpraševanja, je vendar uvidel, da se jim ne bo mogel odtegniti brez globokih požirkov rezkega, močnega sabincana.

Mladost, zdravje in trden sklep, da hoče ostati tizen, — to mu je pomagalo, da je srečno in brez škode za sebe opravil tudi to »vojaško« dolžnost v popolno zadovoljstvo svojih novih tovarišev. Dolgi so bili trenutki, pa med tem, ko so Germani peli in pili in si v svojem jeziku delali opazke o njem, je imel čas, da si je napravil svoj načrt.

Če bi naravnost povedal, da ve za zaroto zoper cesarja, in bi zahteval od centuriona, naj ga pusti pred vladarja, bi nedvomno vzbudil sum, da je zaveznik za-

rotnikov in najet morilec. Če bi posvaril častnika in ga opozoril na nevarnost, bi ta morebiti podvojil stražo in prepovedal vino, pa Eska je uvidel, da je peščica Germanov vohče preslaba za uspešno brambo proti tribunovim najemnikom.

Edina rešitev za cesarja je bil beg. Če se mu posreči, priti do njega in ga osebno posvariti, je premišljeval, ga bo morebiti pregovoril, da pobegne.

Pa to je bilo težko. Cezar v svoji palači ni dostopen za vsakogar, celo takrat ne, kadar gre za njegovo osebno varnost. — Toda srečno je prišel v vrt, se je tolažil Eska, posrečilo se mu bo tudi, da pride v palačo.

Germani so bili pijani in se kmalu niso več brigali zanj. Z izgovorom, da potrebuje počitka, si je Eska izposodil od robatega, hrupno kričечеge tovariša njegovo vrhno suknjo, je legel precej daleč od ognja za grm in se naredil, kot da je trdno zaspal.

Cez nekoliko časa se je počasi in previdno izmuznil iz suknje, jo pustil ležati, kakor da je kaka postava vanjo zavita, in se je po kačje splazil za grmom tako daleč v stran, da ga niso mogli več videti. Tam je vstal in odhitel proti palači, ki se je, sijajno razsvetljena, v temi bliščala pred njim.

Tudi tukaj je bilo že vse po koncu. V trumah so hiteli sužnji in sužnje, ponajveč Grki in Azijati, iz palače ter prepadli in prestrašeni bežali v vrtove. Niso bili praznih rok, in vrednosti, ki so jih odnašali, so pričale, da se ne mislijo več vrniti. Niso se mnogo brigali zanj, le tu pa tam se je kak boječnej strahoma izognil, ko je zagledal silno postavno, in je bežal še urneje. Drugi pa, pogumnejši, so prezirno zarežali vanj, ko so videli, da je brez orožja — svoj meč je pustil pri Germanih —, misleč, da jih navaden barbar ne razume. — Eska se seveda za nikogar ni zmenil.

(Dalje sledi.)

so našli velike množine «srebrnih» nocev in maso, iz katere je fabriciral falzifikate. Jakovljevič se že bavi skoro dve leti z izdelavo lažnih srebrnih nocev in je bil baš sedaj na delu, da si nabavi novi stroj za tem večji proizvod teh ničvrednih nocev. Falzifikatorja je javila oblasti neka ženska iz maščevanja.

Žetev po Bački se je že začela prošlo nedeljo. Rezultat žetve je znatno boljši kot se je pričakovalo; setev so dosegle na nekaterih mestih naravnost rekord. — Naželi so po 12—13 met. stotov na oral. Akoravno je bilo letos po Bački manj posejanega ječmena kot lani, bo vendar presegla njegova letošnja količina lanko. Čez par dni bodo začeli z žitno košnjo tudi po Vojvodini, kjer pričakujejo, da bodo naželi 8—10 meterskih stotov na oralu. Oves in rž sta v Vojvodini v najboljšem stanju, samo, da je bilo od teh dveh žitnih vrst malo posejanega. Koruza tudi zelo dobro napreduje.

Iz Celja.

Pevska prireditev v Celju. Dne 23. t. m. stopi na štajerskem prvič pred javnost naša naj mlajša kulturna organizacija Pevska zveza in sicer v staroslavnem, prijaznem in letovičarskem mestu Celju. Pevska prireditev, ki se bo vršila v veliki koncertni dvorani hotela «Union» poleg kolodvora, bo nudila nekaj novega in obeta biti veličastna. Nastopi šest zobrov celjskega okrožja in pevsko društvo «Ljubljana». Vsak zbor poje dve pesmi sam, vsi skupaj pa pet pesmi. Skupno bo nastopilo okrog 250 pevcev. Cela prireditev se vrši po sledečem sporedu: Ob tri četrt na 8. sprejem gostov na kolodvoru. Ob 8. uri skupna vaja v koncertni dvorani. Ob 10. uri pridiga in sv. maša v farni cerkvi. Pridiguje č. g. Miroslav Ratej, kaplan v Žalcu. Pri maši pojejo vsi zbori skupno. Po sv. maši občni zbor Pevske zveze. Ob 2. uri popoldan pete litanijske v farni cerkvi. Ob 3. uri koncert, pri katerem nastopijo pevski odseki iz Celja, Teharij, Vojnika, Dobrne, Rimskih Toplic in Trbovelj ter «Ljubljana». Po koncertu prijateljski sestanek na vrtu hotela «Evropa». Nadejamo se, da bode vsi prijatelji slovenske narodne in umetne pesmi prihiteli od blizu in daleč na to izvanredno prireditev.

Celjska obrtna razstava obeta biti letos prav krasna. Za udeležbo se je prijavilo nepričakovano veliko število obrtnikov, industrijev, trgovcev in poljedelcev. Razstavni odbor opozarja vso preč. duhovščino in cerkvene predstojnike, da si to zelo zanimivo razstavo ogledajo. Te razstave se v največji meri udeležijo domači cerkveni umetniki kiparji, slikarji in pasarji. Nobeden ne zamudi priti v Celje od 12. do 22. avgusta, da sam vidi in sodi.

Iz Ptuj.

Ptuj. Novačanova slovenska republikanska stranka (SRS) je nameravala prirediti dne 9. julija v Rogatcu shod, ki pa ga je ptujsko okrajno glavarstvo prepovedalo, češ, da bi se ne vršili izgnani proti javnemu redu in miru. Nismo sicer pristaši Novačanove SRS, ven-

Nasim inserentom!

Na pismena vprašanja v insertnih ali oglasnih zadevah odgovarja upravništvo lista le tedaj, ako je dotičnemu pismenemu vprašanju priložena znamka za odgovor.

Trgovski učenec iz Trgovski pomočnik
dobre hiše, z dobrim šolskim spričevalom se sprejme v trgovini z mešaním blagom A. Pinter in druga v Slov. Bistrici takoj ali po končanem šolskem letu.
3—3 295

Širite naše liste! Otrok se sprejme na hrano in stanovanje v Mariboru, Slovenska ulica šte. 28, Smigoc.
302

Zahvala.

Podpisana si dovoljuje, da se tem potom za trudapolno požrtvovalnost g. dr. Vilko Marina najiskrenejšje zahvali, kateri me je od mojega dolgoletnega reumatizma popolnoma ozdravil.
Berta Berdajs.

Lepo posestvo pri Ljutomeru, okrog 47 oralov njiv, travnikov in vinograd, vse v dobrem stanju, tudi veliko premičnin in živine se proda po ceni. Vprašati: Podliessnig, Maribor, Aškerčeva ulica 9.
2—3 301

Vsi v Kamnico
k poletni veselici požarne brambe, katera se vrši v nedeljo, dne 16. julija na vrtu gostilne **Scherag v Kamnici** z raznimi ljudskimi zabavami. — Toči se izborna kapljica ter izvrstna jedila in po ceni. Nadalje je na razpolago za goste tudi vtemobil na zveza na Grajskem trgu, Glavnem trgu, Vodnikov trg in pri gostilni Schrot. — Vozilo se bo od pol 3. ure vsak četrti ure. Požarna bramba jamči za vse gori navedeno in prosi za obilen obisk.
Odbor.

dar se nam motivacija glede prepovedi zdi malo čudna. Pod tako pretežno lahko vlada prepove in zabrani shode vseh opozicijskih strank.

Dr. Novačan in odgovorni urednik Štampar nameravata namesto prepovedanega lista «Naša vas» izdajati v Celju nov list «Republika». Nepotrebno demagoško podjetje.

Na Pucelj—Dobnik—Mermoljevem shodu pri Sv. Lovrencu na Dravskem polju republikanec Štampar od samostojnega predsednika Dobnika ni dobil besede, ker še SRS v Sloveniji nije ni konsolidirana.

Tudi v Ptuj imamo oficirje, ki se nič ne razlikujejo od bivših c. kr. Od kje in kdo so, ne vem, soditi pa po njih obnašanju, bi ne verjeli, da so iz bratske Hrvatske in Srbije. Vojna psihoza z velikansko porcijo, megalomanije. — Njih obnašanje v javnih lokalih je pod vsako kritiko. So to mlajši gospodje, ki se jim pozna, da so brez truda in skrbi prišli do mest, ki se mastno plačajo. Včasih si ti gospodje štejejo v čast, občeovati z gospodi dvomljivega izvora. Po mestu se celo govori, da je bil tudi eden teh gospodov in sicer narednik Fak v družbi kontrolnega organa v osebi tuk. nadebudnega sinčka enega znanega gostilničarja pri psevdopolicijski kontroli v enem tukajšnjem hotelu. Tudi nemški zna ta družba, če se treba pokazati. Z gospodom Pečnikom, učiteljem plesov, ki živi od jugoslovanskega denarja in svojo nemško nadutost prodaja, se je z veliko vnemo med oficirji nemškutarilo. In pri teh razmerah naj bi človek imel mirno kri. Srečna domovina jugoslovanska, ki ima sinove, ki ti s svojimo bnašanjem krčijo še to malo ugleda pred tujci, kolikor so nam ga oblastodržci brez svoje zasluge še pustili.

Po Strnišču pri Ptuj, kjer imajo ruski Wranglovci svoj tabor, se govori, da jim bo vlada dala pri volitvah volilno pravico, ker se že eno leto nahajajo tukaj. Opozorjamo naše poslance na to vladno nakano, ki daje inozemskim vojakom volilno pravico, samo, da bi zopet ostala.

Iz Ormoža.

Burna seja Kmetijske podružnice v Ormožu. Minulo nedeljo se je vršila seja podružničnega odbora, katere se je udeležilo nad 25 članov, večinoma kmetov-vinogradnikov ormoške in velikonedeljske fare, ki so že mesca novembra in decembra plačali pri podružnici naročeno galico, a je še do danes niso prejeli. Člani so oškodovani za okroglo 100.000 kron. Zveza podružnic pa zahteva od podružnice nad 45.000 kron dolga. Kmetje so z ogorčenostjo povdarjali krivico, ki je doletela ravno kmete. Založili so svoj denar že pred pol letom, obresti ne dobijo, galice tudi ne, še manj pa denar nazaj. Bili so primorani si kupiti za drag denar pri-trgovcih galico; drugi pa so čakali, da pride naročena galica, tako se jim je reklo in vodilo za nos, da so zaostali s škropljenjem in sedaj trpijo škodo še na vinski trti. Posebno pa je oškodovane vinogradnike razburilo dejstvo, da so ormoški demokrati svoje deleže na plačani galici spravili vsi lepo pod streho, v prvi vrsti gospod Ivan Veselič, 2000 kg za 48.000 kron. Seve, gospodje demokrati že znajo, kaj delajo. Malo čudno, da trgovec, ki sam prodaja galico, išče za sebe delež pri podružnici v tako veliki meri in ga spravi z mrzlično naglico pod streho. Neki kmet je rekel: Našo galico smo že enkrat drago plačali in ž njo škropili! — Da, da, če bo šlo tako naprej, bodo demokrati vso kmetstvo ljudstvo še spravili na beraško palico. Kdor hoče, pa še lahko naprej veruje, da znajo demokrati kot napredna gospodarska stranka prav dobro gospodariti, če za sebe ali za druge, to nikogar nič ne briga!

Pri vseh strankah — sedaj pa na Madžarskem. — (Dopis iz Huma pri Ormožu.) V nedeljo se je preklicalo pri farni cerki v Ormožu posestvo Božidara Sever na Humu zaradi neke terjatve po 800.000 K. Belježimo to dejstvo radi tega, ker se je Sever kot gerent v Spodnji Landavi tiščal k naši stranki, zlezal je celo na lestvico, po kateri se pride v narodno skupščino. Ko je padel z zadnjega klina te lestvice, je prestopil v radikalno stranko, nakar je postal ravnatelj Hribarjeve banke v Spodnji Landavi. Pri razmejitveni komisiji med Ogrsko in Jugoslavijo je bil tudi ekspert. Vozil se je okrog v državnem avtomobilu z visokimi dostojanstveniki. Sedaj pa je popihal s Hribarjevi milijoni na Ogrsko. Uboga para pa bo že plačala.

Iz Maribora.

Krasen osnutek Slomškovega spomenika (bodočega) je pred par dnevi ustvaril naš mariborski kipar g. Ivan Sojč (Cankarjeva ulica 26). Priznati moramo, da

je gospod Sojč z obema rokama zgrabil srečno misel, ki bi bila vredna oživotvoritve. Spomenik je zamišljen v obliki skupine. Škof Slomšek sedi, zatopljen v svoje misli, v priprostem talarju na obronku zemlje in gleda bolestno smehljaje na troje nežnih otročičev, ki rajajo pod njegovimi nogami. Ozadje tvori — v reliefu — gozd z zahajajočim solncem. Na postamentu je vdolben slehernemu Slovenceu znani verz velikega buditelja: «Preljubo veselje, oj kje si doma!» Osnutek sam pokazuje, da bo vtis spomenika naravnost monumentalen. Delo je vredno popolnega priznanja. — V kratkem se bo sestavil odbor, ki bo zbiral denarna sredstva, da se postavi neumrljivemu voditelju štajerskih katoliških Slovencev v Mariboru dostojen spomenik. Osnutek g. Sojča se bo v propagandne namene fotografiral in reproduciral, tako, da bodo zanimanci na deželi videli vsaj na razglednicah dovršeno delo gospoda Sojča.

Spedicije, ki prodajajo vozne karte, iščejo tudi pri tem poslu velike dobičke. Evo primera! Neki gospod, ki hoče poslati svojo rodbino na Češko, vpraša pri «Balkanu», po ceni voznih listkov. Eden listek bi prišel na 1056 kron, ker nima toliko denarja pri sebi, si nabavi karte pred odhodom pri železniški blagajni ter plača za eno karto samo — 940 kron, «Balkan» je hotel torej pri eni sami karti zaslužiti nad 100 kron. Spediterji pod pretežno posebnega valutnega stanja in s posebnimi računi skubijo ljudi, ki jim padejo v roke.

Bivši intendant ljubljanskega gledališča Juvaničič, pod čegar upravo so se vršile razne čudne in temne stvari, se je nenadoma pojavil v Mariboru. Kakor znano, je njegovo delovanje v Ljubljani neka «močna roka» — prikrila, gledališkega vratarja z bolno ženo, ki je o vseh čudnih stvareh mnogo vedel, je pa na vse zgodaj jutraj dvignila iz postelje ter prav po arnavtsko zapodila čez mejo.

Z ulice. Mariborčan sreča svojega znanca z Iga pri Ljubljani: «No, kako je pa kaj pri vas, očka?» — Izanec: «In u, na ta bujem konci slabu.» — Mariborčan: «Saj je pri vas večinoma vse SKS. Kaj vam minister Pucelj nič ne pomaga?» — Izanec: «U cajli eblanski akulci je tga ministra še ta nerbl veseu mesar Lojze Javornik iz Skouffice. Sta s Puceljem aba mesarja; pravja, de sta skp lampe pu cala. Izansk kmetje sma pa pad samastoujna vlada taku skumrali, de sa bouma mougli pavit z «viklgamašnam» prau čez stegna, če ne sa bouma pa usi skp zrūseli. Pucel nas je s sija mesarska palitika prau do nazga spucau. Zdej nas pa še vi bejksate po shoudeh in cajtengah. Kar zjoukou b se, taku mi je hdu...»

Občni zbor Mariborske gasilske župe (Jugoslovanska gasilska zveza) se vrši v nedeljo, dne 6. avgusta t. l. na Pobrežju pri Mariboru. Zbor je dopoldne, popoldne pa velika gasilska veselica. Vsa društva in korporacije se uljudno naprošajo, da svoje prireditve za ta dan opuste, ker je ta veselica zamišljena kot celokupna prireditev mariborskega okraja. Ves natančnejši spored cele slavnosti prinesemo pravočasno. Torej dne 6. avgusta vse na Pobrežje pri Mariboru.

POKRAJINSKA OBRtnA RAZSTAVA V MARIBORU
do 8. do 17. septembra 1922.

Veliki razstavni prostor. Razstavni prostor je sedaj ugotovljen: Götzova dvorana (tudi prostori Glasbene Matice), dvorišče, iz dvorišča prehod čez Prešernovo ulico na veliki vrt Dijaškega doma, kjer se razstavi tudi vrtnarstvo, iz tega vrta prehod na dvorišče meščanske šole, kjer se razstavi zvonovi in sploh težka industrija. Iz tega dvorišča je izhod v Razlagovo ulico. Vse razstavni prostor obsega torej čez 21.000 kvadratnih metrov.

Pozor na prijave. Da se pri tej veliki razstavi ne bo nihče izgovarjal, da ni imel dovolj časa razstaviti svojih izdelkov, se je rok za prijave do preklica podaljšal. Svetujemo pa vsakomur v svojem lastnem interesu (že da dobi ugodnejši prostor), da se prijave čimprej vpošljejo razstavnemu odboru, Aleksandrova cesta 22.

Preskrba stanovanj. Že po sedanjih prijavah smemo računati na velik obisk vncev, ki bodo ostali mnogi za ves čas, drugi za več dni med razstavo v Mariboru. Javna prenočišča (v hotelih, gostilnah) zdaleka ne bodo zadostovala. Zato že danes opozarjamo vse one, ki imajo ali bi za silo lahko imeli prenočišča na razpolago, da na ta obisk računajo. Maribor se mora ob tej priliki izkazati solidnejši, kakor se je izkazal Zagreb.

Reklame na ograji. Opozarjamo ponovno vse one tvrdke, ki so najele reklame na novo zgrajeni ograji Dijaškega doma, da puste takoj iste izdelati in sicer samo pri oficijelnih slikarjih: Fran Horvat v Slovenski ulici 10, in Fran Ambrožič, Grajska ulica 2. Drugi slikarji niso upravičeni izdelovati teh reklamnih tapet.

Razstava vajeniških del. Pokrajinska razstava ni namenjena samo obrtnikom, ampak tudi obrtnemu naraščanju — obrtniškim vajencem. Razstavni odbor je dal v ta namen brezplačno na razpolago poseben oddelek, v katerem se razpostavijo doposlana dela obrtniških vajencev. Pri prijavi za taka dela, ki se sprejemajo najkasneje do 31. avgusta, je navesti razun imena tudi starost vajenca in kako dolgo se uči svoje stroke. Razstavne predmete je doposlati v svrhu razstave do 4. septembra odboru pokrajinske obrtne razstave v Mariboru.

Borovnice in druge jagode kupuje trgovina Niefertal, Maribor, Koroška cesta 1. 6—282

Krasna hiša, polje, vrt, gospodar-ska hišica in brajda je v Mariboru po ceni na prodaj. Vprašati se pri g. Vesenjaku, Magdalenska ulica 69, Maribor. 303

Trgovski pomočnik, dober prodajalec, se sprejme v manufakturni trgovini M.E. Sepec, Maribor, hrana in stanovanje v hiši. 2—3 298

Veletrgovina z železnino PINTER & LENARD, MARIBOR

Traverze, cement, železo vseh vrst, pločevino, štedilnike, žica, žičniki, pumpe, razne cevi, kovanje za zgradbe in pohištvo, kuhinjsko posodo, lito, črno in pločevinasto postekleno, kakor tudi kovaško, ključavničarsko in mizarstvo orodje, kose, brusne kamne in vse druge v železninsko stroko spadajoče predmete. Blagajne vseh vrst in verige domače tovarne.

Postrežba točna. Cene solidne.